

WASS Albert MIRE A FÁK MEGNŐNEK - felolvassa : Korompai Vali

1998-ban, önként vállalt száműzetésben (Floridában) kilencven éves korában meghalt Wass Albert gróf, a két világháború között Romániában élő magyar polgári alkotók egyik legnépszerűbb regényírója. Ma már írásait a közönség kevésbé ismeri, munkássága még nem épült be újra a hazai irodalom vonulatába. A Hangoskönyvtár ezeket a hiányokat igyekszik pótolni.

Mire a fák megnőnek című történelmi regény hősei - Varjassy István báró, volt huszárkapitány és felesége, Bátonyi Péter és családja, a Szamos völgyében meghúzódó kis falu, Doboj lakosai: magyarok, románok, szászok és zsidók - küzdelmein keresztül a szerző a magyarság sorsának alakulását kívánta megrajzolni a szabadságharc leverését követő időktől a hatvanas évek elejéig. A mű központi alakja Varjassy báró, aki Világos után visszatér egykori birtokára, a mezősi Torligetre. Távollétében kastélyát a fellázított oláh zsellérek fölgyújtották, jószágát elrabolták. A báró - immár a "nemzetes úr" - feleségével nekilát széthullott gazdasága újjáépítésének. Volt birtokának egy kis tanyáján kezdi meg új életét: feleségével, a nemzetes asszonnyal keményen dolgozva életet vet a földekbe, tölgyfát és kőriseket ültet szépülő tanyája köré, hogy azok jelképezzék a porba sújtott magyar nemzet életképességét. Segítségére van a falu tiszteletese, Bibarc Ábris is, hogy a császári parancsra elnémetesedő, elrománosodó magyarságot öntudatára ébressze. Kossuth gondolatainak szellemében szorgoskodik kis gazdasága gyarapodásán, szembeszáll az úgazdag zsidó spekulánsokkal, a németérzelmű hivatalnokokkal és a román terjeszkedést szorgalmazó oláh tanítóval is. Varjassy báró

gyarapodása természetesen nem tetszik a rebellis magyarokat szétzúzni akaró császári politikának. Elárulják, letartóztatják és négy évre Kufstein várába csukják. A rabság azonban nem töri meg; hazatérve ott folytatja építő munkáját, ahol félbehagyta. Tanyáját virágzó gazdasággá változtatja, visszahozza gyermekeit Kolozsvárról, és szívükbe oltja a felelősséget a magyarság sorsa iránt. Wass Albert történelmi regénye az eljövendő szabad Magyarorszáért folytatott küzdelem példázata. Ez a cél vezette Varjassy bárót is, de "mire a fák megnőnek" tanyája mellett, rá kell jönnie, hogy a gazdaságot átvevő fiát már más eszmék (is) lelkesítik. Elhagyja a tanyát, ahonnan az új élet kiindult, hogy felépítse valaha volt kastélyukat, származásuk és báróságuk jelképét; mindazt, amit az apja tudatosan romokban hagyott - mint minden bajok forrását. "Mert a kastély túl magas ablakiból rossz perspektívában látszik a mély."

A W.A. online könyvesbolt ajánlója:

A Habsburg elnyomás XIX. századi világában Wass Albert nem titkolt erdélyi családregénye egyszerre tart társadalmi-nemzeti önvizsgálatot és fájdalmasan felkészítő történelmi memoritert a mai magyar utódnemzedékek számára. A 48-as és a kiegyezéskori nemzedékek meg hasonlításának hű tükre ez a kötet.

Részlet a műből: "Esett az eső. A ragacsos novemberi sár vastagon tapadt a kerekekre. Nyöszörgött a szerké, és alig-alig haladt. A két bozontos, apró hegyilő lehajtott fejjel feküdt bele a hámba. Orrukat majdnem a sárig nyújtották, mintha az utat akarták volna megvizsgálni jól, mielőtt a lábukat előre teszik. Pedig mindegy volt egészen. A szélesre taposott szekérút, ahogy a ménesi hágón fölfelé kanyargott, egyformán sáros volt minden oldalon, és egyformán nehéz. Napok óta eső áztatta a sárga mezősegi anyagot, lemosta a mezők zöld színét, s a világot szürkeségbe, sárba, nyomorúságba öltöztette. Alant a Szamos elmaradó völgyét borongás lepte, s az eső egyre hullt, szünet nélkül és rosszkedvűen."

<http://warezlinks.eu/bb/topic/109029-wass-albert-hangoskonyvek/#>

Wass Albert**A kastély árnyékában**

felolvassa : Lukácsi Katalin

A kötet egy család sorsán keresztül mutatja be az erdélyi magyarság szisztematikus szétzüllesztésének szövevényes történetét. A regény - a Mire a fák megvénülnek folytatásaként - az 1890-es évek végétől követi az eseményeket az első világháborút követő esztendőig. Báró Varjassy Gábor, a "nemzetes úr" fia és örököse megvalósította álmát: Szamosújvártól Varjasig virágzó birtokot hozott létre, és újjáépítette a románok által egykor felégetett ősi kastélyt is. Saját gazdagsága visszaállítása közben azonban nem vette észre, hogy körülötte lassan átalakult a világ. Magyarország alvó birodalom lett, ahol a polgárosodás előretörésével egyre kevesebb lett a magyar szó. A varjasi birtok magyar temploma elenyészett, az emberek életét csellel és ármánnyal az oláh pópá, Muresán Indrei irányítja, a császár által lefizetett szász és tót hivatalnokokkal. A magyarokat háttérbe kényszerítették a birtokok idegen kézbe adásával és a német jogrendszer magyarellenos törvényeivel. A kastély egyre inkább a remény jelképévé válik: egy magasabb szintű, magyar kultúra fellegvárává. Mire azonban elérkeznek a

magyar korona ezeréves ünnepei, a remények szertefoszlának. Varjassy Gábornak látnia kell, hogy birtokán egyre inkább csak román szó hallatszik; a magyar arisztokrácia elhagyta a Szamos völgyét, hogy boldogulását a fővárosokban keresse - Bécsben és Pesten - ; a falu őslakos magyar parasztjai részben már asszimilálódtak a gazdagodó románokhoz; az egykor az új élet reményével telepített tanya szülei halálával román kézre került; a magyar szóval együtt a magyar népi hit és szokások, a magyar gazdálkodás javakat teremtő világa is elpusztult, aki pedig híven őrizni akarja a hagyományokat, azt elüldözik; és az ősi értékeket még magáénak valló utód, ifjú Varjassy István is meghalt - és vele lassan a semmibe vész a magyarság felemelkedésének utolsó reménye is. A regény záró képsoraiban az öreg és fáradt Varjassy Gábor halála előtt még visszatér egykori gazdag birodalmába. Kastélyát idegenek lakják, és apja öröksége, a tanya is romokban hever: 1920-ra már csak az egykor a reménység jelképeként elültetett tölgyfa és a kőrisek állnak. Bizonyosságul arra, hogy az élet törvénye - aminek gyökere az igazságban van - nem pusztítható el.

A nagy hangulati erővel, szép magyar nyelvezettel megírt regény nemcsak az erdélyi táj egykori szépségének megelevenítése, de egyben - sajátos krónikája is a magyarság történelmi sorsának.

A W.A. online könyvesbolt ajánlója: Wass Albert a Mire a fák megnőnek történetét folytatja. Egyetlen család környezetében, egy mezősi tanya verőfényében és a vele szomszédos kastély árnyékában rá tud tapintani a Kiegyezéstől a Békeidőig tartó korszak belső életére, mozgó eszméire és tévedéseire. Csak a líra szépsége tudja esztétikailag megszerettetni velünk ezt a súlyos vádirattá komorodó epikát.

"Piroska kisasszony magas volt és kövér, arca barna, zsíros és jóindulatú. Szeretett hangosan kacagni, hogy megmutathassa fogait, melyek épek voltak és hiánytalanok. Néha, főképpen tavasszal, merengő volt és kissé életunt. Unta már olykor a leányságát, melyet ide s tova harminc esztendeje viselt, erény és sóhajtozás között. Azért szerette a rikító színű ruhákat, és szívesen elpletykált Áziknéval a boltban, akivel méreteken is találtak. Életének ünnepe volt, mikor Franyek jegyző úr látogatásával tisztelte meg a postahivatalt, vagy akár csak a jegyzőné vagy a tanítóné. Ilyenkor érdekesítő és hosszas kultúrbeszélgetést folytattak arról, hogy melyikük kitől veszi a tejet, tojást, csirkét. Melyik paraszt tesz vizet a tejbe, melyik asszony szedi le a fölét, mielőtt elküldené. Egy kicsit olyan volt ez, mintha a civilizáció hajótöröttei beszélgettek volna, kiket vad népek közé vetett a vihar. Vagy mintha hős és regényes úttörői lettek volna egy eljövendő kultúrországnak, ahol majd mindenkinek gombos cipője lesz egyszer, kemény gallérja, fekete kabátja..."

<http://www.wassalbert.net/>

